

Fálaldat buohkaide boahkuhit ođđa influenza A(H1N1) vuostá, maiddá gohčoduvvon spiidnegolgodávdan

Olles álbmot oažžu dál fálaldaga boahkuhit ođđa influenza A(H1N1) vuostá, maiddá gohčoduvvon spiidnegolgodávdan. Álggos fálojuvvui boahkuheapmi olbmuid geain lea erenoamáš várra oažžut komplikašuvnnaid, ja dearvvašvuodabargiide. Dál manná fálaldat olles álbmogii. Suohkanat organiserejit boahkuheami ja addet dieđuid olbmuid báikkálaččat.

Pandemrix-boahkut leat dohkkehuvvon Eurohpá ja Norgga dálkkaseiseválddiid bealis. Dán diehtujuohkinreivves oaččut vástádusaid muhtun guovddáš jearaldagaide boahkuheami birra, gii oažžu boahkuhanfálaldaga ovddemus ja manne ávžžuhit boahkuhit.

Eambo dieđuid ođđa influenza A(H1N1) birra gávnnat dearvvašvuodaeiseválddiid neahttasiiddus www.pandemi.no. Oppalaš jearaldagaid oktavuodas sáhtát maiddá riŋget dearvvašvuodaeiseválddiid pandemijadiehtujuohkimii 815 55 015.

Manne ávžžuhit eiseválddit buohkaid boahkuhit ođđa influenza A(H1N1) vuostá?

Boahkuheapmi lea buoremus suodjaleapmi ođđa influenza A(H1N1) vuostá, maiddá gohčoduvvon spiidnegolgodávdan. Eatnasiidda ii čuoze dávda nu garrasit, muhto muhtumat fas šaddet duohta buohccit. Lea čájehuvvon ahte birrasiid goalmádasoasis sis geat šaddet duohta buohccit Norggas ja eará riikkain, ii leat leamaš dovddus várra oažžut duođalaš buozanvuoda. Danne ávžžuhit dearvvašvuodaeiseválddit buohkaid badjel 6 mánu boahkuhit iežaset. Sii geat eai gula dása, leat dearvvaš áhpehis nissonolbmot áhpehisvuoda 12 vuosttaš vahkus (1. trimester).

Jus boahkuhat iežat, de leat mielde hehtteme dávdá njoammumis bearašlahtuide ja eará lagasolbmuid. Visot boahkuheapmi Norggas lea eaktodáhtolaš.

Boahkuhanvuoruheapmi

Váldoprinsihppa lea ahte nuoramusat vuoruhuvvojit ovddemussii. Jus muhtun suohkanis leat unnán boahkut dan ektui man oallugat dáhttot boahkuhuvvot go dábálaš boahkuheapmi álgá, de

ávžžuhuvvojit čuovvovaš joavkkut boahkuhuvvot ovddemus:

1. Seamma dálu olbmot/lagasolbmot:
 - sidjiide geat gullet riskajoavkkuide ja geat eai ávžžuhuvvo boahkuhuvvot
 - njuoratmánáide vuolles 6 mánu
 - áhpehemiide geat leat áhpehisvuoda vuosttaš 12 vahkkus
2. Olbmot geat leat lagas oktavuodas spiinniiguin

Jus ovdal lea buohcan influensain, dárbbáša go de boahkuhit?

Jus ovdal lea buohcan influensain, de lea dábálaččat suodjaluvvon dan seamma influenza vuostá. Olbmuide geat eai riehta dieđe leat go sii buohcan ođđa influensavirusiin, lea sihkkareamos boahkuhit. Olbmot geat leat ožžon laboratoriaduođaštusa ahte sis lea leamaš influenza A(H1N1), eai dárbbáš boahkuhuvvot. Ii leat várálaš boahkuhit iežas vaikko lea ge ovdal leamaš ođđa influenza.

Movt lea pandemijaboahkuheapmi ráhkaduvvon?

Pandemrix lea ráhkaduvvon árbevirolaš vugiin dan bokte ahte leat šaddadan virusa monis. Boahkut leat ráhkaduvvon ođđa influensavirusa A(H1N1) osiid vuodul, eai ge dat sisttisoala ealli virusa. Danne dat ii mielddisbuvtte influensabuožanvuoda.

Leat go pandemijaboahkut várálaččat?

Pandemrix lea dohkkehuvvon olles Eurohpás, maddái Norgga dálkkaseiseválddiid bealis. Dákkár dohkkeheapmi addo dárkilis árvoštallamiid vuodul mas leat guorahallan boahkuheami ávkki ja sihkarvuoda.

Buot dálkasiin sáhttet leat lassiváikkuhusat. Pandemrix sáhtta mielddisbuktit garraset reakšuvnnaid go dábálaš influensaboahkut, nu go bákčasa ja bohtaneami boahkuhansajis. Eará dábálaš lassiváikkuhusat nu go oaivebávččas, váibbasvuolta ja feber sáhttet maid bohciidit dávjjibut.

Go boahkut leat šaddaduvvon monis, de fertejit olbmot geain lea duođalaš monneallergiija leat várrogasat.

Vejolaš lassiváikkuhusat mat eai bohciit nu dávjá, fuomášuvvojit dušše dábálaš geavahemiin stuorát álbmotjoavkkuid gaskkas, ja lea ásuohuvvon viiddis našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš vuogádat mii galgá dáid fuomášit(?).

Leat go boahkuin liigeávdnasat?

Go boahkut lea láse siste mas leat mánga dosa, de dat sisttisoallá konserverenávdnasa tiomersal, mii lea eallisilbagaskaoapmi mii goddá baktearaid. Dát lea dárbbášlaš hehtten dihte baktearašaddama maŋjel go láse lea rahppon. Leat čađahuvvon dárkilis guorahallamat stuorát álbmotjoavkkuid gaskkas mas tiomersal lea leamaš boahkutlasáhussan. Dát guorahallamat eai leat duođaštan ahte tiomersal-geavaheapmi boahkuin mielddisbuktá várálašvuodaid dearvvašvuoda ektui.

Boahkut sisttisdollet maiddái oljoseaguhusa mas lea earret eará *skvalen* (lunddolaš olju mii gávdno buot šattuain ja elliiin) ja E-vitamiidna. Dát oljoseaguhus lasihuvvo nannen dihte rupmaša immunsuodjalusa boahkuheami oktavuodas.

Dárbbášan go boahkuheami sihke dábálaš influenza ja odđa influenza A(H1N1) vuostá?

Pandemiijaboahkuheapmi ja boahkuheapmi dábálaš influenza vuostá suodjalit goabbatlagán virusiid vuostá. Danne ávžžuhuvvojit muhtumat boahkuhit goappašat virusiid vuostá. Dáid boahkuhemiid sáhttá bidjat oktanis, goappáge gihtii.

Man olu máksá boahkuheapmi?

Boahkuhanhaddi rievddada suohkanis suohkanii. Iešmáksu ii boađe friddjagoartaortnega vuollái (alitreseptortnet ja iešmáksorádji 1). Dát guoská sihke mánáide ja rávisolbmuide.

Movt čađahuvvo boahkuheapmi?

Boahkuheapmi biddjo náluin giehtamáddagii. Smávvá mánáide bidjet boahkuid juolgemáddagii. Mánáid vuollel 10 jagi (sihke riskajoavkkuid ja earáid) ja olbmuid geain lea rašes immunsuodjaleapmi, ávžžuhit boahkuhit guovtte geardde. Galgá mannat unnimusat golbma vahkku dan guovtti boahkuheami gaska. Eará olbmot badjel 10 jagi ávžžuhuvvojit vuos boahkuhuvvot okte. Maŋjel árvoštallojuvvo lea go dárbu addit nuppi boahkuheami eará joavkkuide.

Váldde mielde iežat riegádannummara (11 logu) go galggat boahkuhuvvot. Don fertet vuordit sullii 20 minuhta maŋjel go boahkuheapmi lea biddjon vai lea sihkar ahte ii bohciit allergijareakšuvdna.

Nu go buot eará boahkuheapmi, de lea maddái ođđa influenza boahkuheapmi eaktodáhtolaš, ja váhnemat/váhnensadjásaččat galget dohkkehit boahkuheami mánáid dáfus geat leat vuollel 16 jagi. Mánát badjel 12 jagi besset muitalit iežaset oaivila, ja váhnemat/váhnensadjásaččat galget deattuhit maid máná ieš oaivvilda.